

3. Вирок Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 01.06.2017 № 1-кп/243/484/2017 (категорія справи № 243/4702/17). URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66885637>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#>

Попко Станіслав Васильович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Неклеса О. В.,
викладач кафедри кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ КРИМІНАЛЬНИМ АНАЛІЗОМ І ПІДРОЗДІЛАМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Розгляд даного питання обумовлений швидким розкриттям злочинів та відповідним документуванням організованої злочинної діяльності. Потрібно порівняти два елементи – кримінальний аналіз та оперативно-розшукову діяльність та з'ясувати, як вони взаємодіють між собою. На сьогодні досить багато проблемних питань щодо кримінального аналізу та оперативно-розшукової діяльності, які потрібно дослідити та проаналізувати.

Перед початком розкриття теми потрібно з'ясувати визначення кримінального аналізу та оперативно-розшукової діяльності та направити подальший розгляд теми на взаємодію цих двох категорій.

Кримінальний аналіз – це розумово-аналітична діяльність працівників правоохоронних органів, що полягає у перевірці та оцінці інформації, її інтерпретації, встановленні зв'язків між даними, що отримуються у процесі розслідування та мають значення для кримінального провадження, з метою їх використання правоохоронними органами та судом, подальшого проведення оперативного й стратегічного аналізу [1].

Кримінальний аналіз допомагає ефективно знаходити інформацію та направляє думку співробітника, який займається розслідуванням кримінального провадження у правильну сторону. Від того як добре кримінальний аналітик буде працювати з інформацією буде залежити швидкість розслідування кримінального провадження.

Згідно статті 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних

засобів. Згідно статті 5 ЗУ «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи Національної поліції – підрозділи кримінальної та спеціальної поліції мають право здійснювати ОРД [2].

Деякою мірою визначення поняття кримінального аналізу схоже з визначенням поняття оперативно-розшукового прогнозування організованої злочинності в аналітичній розвідці, під яким О. Ю. Бусол розуміє науковий метод пізнання суб'єктів оперативно-розшукової діяльності (аналітиками оперативних підрозділів), що полягає в збиранні, аналізі, оцінюванні й опрацюванні оперативно-розшукової інформації, з метою визначення напрямів і форм діяльності та наслідків певних дій стосовно організованих злочинних груп та окремих їх членів, що забезпечує прийняття оптимальних оперативно-тактичних і стратегічних рішень керівниками оперативних підрозділів [3].

Слід зазначити, що спроби використання у системі МВС – Національної поліції кримінального аналізу у вигляді аналізу загальнодержавної оперативної обстановки та напрямків протидії окремим видам злочинності (стратегічний кримінальний аналіз) налічує декілька десятиліть. Підґрунтям означеного є моніторинг оперативної обстановки, який не обмежується постійним контролем (діагностуванням) ситуації. До його складу входять аналіз та прогнозування оперативної обстановки, планування заходів впливу на її стабілізацію [4, с. 237].

Фундаментом сучасного кримінального аналізу безумовно є якісно організоване інформаційно-аналітичне забезпечення (далі – ІАЗ) діяльності Національної поліції України.

Сьогодні ІАЗ являє собою самостійну систему, яка характеризується певними принципами організації й управління, що має властиві їй функції та чітко сформульовані цілі розвитку як на найближчий, так і на перспективний періоди, та складається, у свою чергу, з підсистем, між якими існують стійкі структурні зв'язки. ІАЗ організаційно входить до системи керування органами та підрозділами Національної поліції, забезпечуючи у своїй діяльності досягнення завдань і цілей створення останньої [5, с. 68].

У процесі кримінального аналізу здійснюється збирання, аналіз, оцінювання й опрацювання оперативно-розшукової інформації. Його метою є виявлення та встановлення внутрішніх закономірностей у зв'язках між об'єктами і подіями у сферах, які стосуються вчинення конкретного злочину, злочинців, причетних до нього, методів ведення оперативно-розшукової справи тощо, насамперед за допомогою комп'ютерного програмного забезпечення.

Важливу частину правової основи ІАЗ становлять нормативні акти МВС України, які (у відомих межах) також, як кримінально-процесуальний закон, визначають порядок, умови й послідовність здійснення оперативно розшукових заходів, передбачають певні правила заповнення й реквізити документів та електронних форм, у яких повинна відобразитися оперативно-розшукова інформація,

отримана оперативними підрозділами, що, безсумнівно, підвищує гарантії її достовірності та забезпечує її ефективність використання в досудовому слідстві та кримінальному судочинстві [6, с. 149].

Діяльність кримінальних аналітиків переважно спрямована на використання наявних знань для прогнозування потенційних ситуацій. Цей процес не є розповсюджений. Нерідко аналітики та їхні керівники задоволені результатами звітів про наявні тенденції та динаміку розвитку злочинності, абсолютно без будь-яких прогнозів. Однак, прогнозування є дуже важливим для тих, хто приймає рішення, адже часто вони також виконують і функцію ризик менеджерів, на яких покладено відповідальність за розподіл ресурсів [7, с. 32].

Під час пошуку інформації приділяється велика увага інформаційно-аналітичному прогнозуванню, яке (допомагає виконувати аналітикам інформаційно-аналітичну роботу).

Організація інформаційно-аналітичної роботи в ОРД – це система використання наявних сил, засобів і методів, спрямованих на постійни цілеспрямований збір, обробку, узагальнення, аналіз, зберігання та використання оперативно-розшукової інформації, що здійснюється інформаційно-аналітичними, оперативно-технічними та оперативними підрозділами правоохоронних органів з метою вирішення завдань ОРД та досудового розслідування [8].

На сучасному етапі можна зазначити такі активні процеси як розробка тактик та стратегій, заходів планування, які допомагають розподілити цілі та прийняти правильні рішення виходячи з інформації, яку оперативний співробітник отримує від кримінального аналітика під час спільної роботи – взаємодії.

Найкращі аналітики можуть заявити про себе, ефективно аналізуючи як вербальну, так і невербальну інформацію, «читаючи» різні ситуації та забезпечуючи відповідний результат залежно від обставин. Хоча ці якості можуть здатися чимось неможливим, їх можна розвинути шляхом практики і використовувати для успішного виконання завдань. Залежно від покладених на той чи інший підрозділ функцій (завдань) визначається його організаційна структура. Кожній функції (завданню) має відповідати визначена структурна одиниця у складі підрозділу. Тому, якщо на підрозділ кримінального аналізу покладено завдання пошуку та аналізу даних, то цей підрозділ повинен ефективно виконувати свої завдання та досягати очікуваних цілей.

Безумовно, оперативні дані є ключовим компонентом будь-якої дієвої та ефективної програми з контролю за злочинністю, особливо якщо мова йде про систематичні, структурні та організовані дії.

Отже, кримінальний аналіз в умовах сьогодення набуває нових обертів, бо з кожним наступним роком інформаційні та оперативно-технічні технології виходять на новий рівень та створюють, неабияку складність оперативному працівнику, а в тому числі й значну підтримку в інформаційно-професійному просторі. Тому потрібно аби

оперативний працівник, під час ведення оперативно-розшукової справи, користувався кримінальним аналізом для ефективного розслідування та розкриття справи. Кримінальний аналітик повинен співпрацювати з оперативними підрозділами в рамках оперативно-розшукової діяльності та виконувати покладені на нього завдання. Швидко та оперативно знайдена інформація дасть змогу та можливості швидко розслідувати кримінальне провадження, спираючись на отриману інформацію.

Список використаних джерел

1. Половніков В.В. Характеристика кримінального аналізу з урахуванням практики його використання в оперативно-розшуковій діяльності Державної прикордонної служби України., Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. / редкол.: В.І. Борисов та ін. – Харків : Право, 2020. – Вип. 39. 28-40 с.
2. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст. 303
3. Бусол О.Ю. Підрозділи аналітичної розвідки як спеціальний суб'єкт оперативно-розшукового прогнозування. *Юрид. часопис Нац. акад. внутр. справ*. 2011. №2(2). С. 106–115.
4. Шинкаренко І.Р. Проблеми запровадження кримінального аналізу в діяльність підрозділів кримінальної поліції: теоретико-історичне підґрунтя / *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2017. № 1. С. 233–242.
5. Шендрик В.В. Аналіз організації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції України / *Науковий вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, 2017. №3 (78) С. 66–73.
6. Пеньков С.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України: нормативно-правове регулювання. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2015. №4/2 (14). Ч. 2. С. 146–151.
7. Користін О.Є., Пефтієв Д.О., Некрасов В.А. Довідник керівника поліції – поліцейська діяльність, керована розвідувальною аналітикою / ІЛР: навчальний посібник / за заг. ред. Вербенського М.Г. Київ, 2019. 120 с.
8. Інформаційно-аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності Національної поліції: навч. посібник / А.В. Мовчан. Львів ЛьвДУВС, 2017. 244 с.